

Udenrigspolitisk Redegørelse 2019

(Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur, Kirke og Udenrigsanliggender)

Forelæggelsesnotat

Udenrigspolitisk Redegørelse for 2019 er en status over Naalakkersuisuts indsats på centrale områder gennem det sidste år, samt perspektiver for udviklingen i den nærmeste fremtid.

Den globale internationale agenda er under stadig hastig forandring. I det forgangne år, har der således været store begivenheder og skift, som har haft betydning for vores land.

Vi ser i disse år en markering af de større magters interesser i Arktis, herunder militært. Dette er en virkelighed vi ikke har set de seneste årtier, men er en situation vi som et land og som en del af et rigsfællesskab, skal forholde os til.

Vores amerikanske naboer fremkom i 2018 med en hensigtserklæring om villighed til at investere i den grønlandske infrastruktur. Det er glædeligt at der vises interesse i at øge samarbejdet med Grønland fra amerikansk side og Naalakkersuisut arbejder for at alle investeringer der foretages af amerikanerne, er til størst mulig gavn for Grønland og det grønlandske folk. Sammen med den amerikanske beslutning om genoprettelse af en amerikansk diplomatisk tilstedeværelse i Grønland, samt de officielle kontakter, så er Naalakkersuisut sikre på, at vi kan have en god dialog om vores fælles interesser. Som der er blevet sagt så er vores land ikke til salg, men vi er åbne for samarbejde og handel.

Det tyder på at vi kan få et langt mere bredt og indholdsrigt samarbejde, herunder på infrastruktur samt erhverv, uddannelse og investeringer. Fortsat ønsker vi dog en reel grønlandsk nytte af den militære tilstedeværelse i vores land, herunder i forhold til servicekontrakterne tilknyttet Pituffik, hvilket er en prioritet ift. vores drøftelser med såvel Danmark som USA.

Naalakkersuisut og Forsvarsministeren har den 18. september 2019 indgået en principaftale om Forsvarets brug af Kangerlussuaq Lufthavn efter 2023, hvor de nye lufthavne i Grønland står færdige. Principaftalen ændrer ikke på 1991 aftalen om overtagelse af Kangerlussuaq lufthavn. Naalakkersuisut og den danske regering er på den baggrund enige om, at Forsvaret fortsat skal være tilstede og kunne anvende lufthavnen i Kangerlussuaq, og at lufthavnen fortsat skal kunne anvendes af civile fly under almindeligt gældende vilkår. Endvidere er der enighed om, at det grønlandske ejerskab til lufthavnen ikke ændres, og at der er en forståelse med Forsvarsministeriet om at de vil drive lufthavnen, dvs. at de vil bekoste lufthavnen. Militært er der ikke tale om en situation som er særlig forskellig fra dagens situation. Det vil sige at Forsvaret fortsat driver suverænitetsbevogtning, fiskeriinspektion samt deltager ved eftersøgnings- og redningsopgaver i det grønlandske samfund. Naalakkersuisut forventer således ikke større militær aktivitet i Kangerlussuaq end hvad der er tiltænkt idet gældende forsvarsforlig mellem de danske folketingspartier.

På trods af den stigende interesse for Arktis, opnåede man under Arktisk Råd ministermødet i maj, ikke enighed om en ministerdeklaration, dette for første gang siden Rådets etablering. Dette skyldes blandt andet uenighed om sproget vedrørende klima og global opvarmning. Det kan have betydning for Rådets fredelige samarbejde omkring bæredygtig udvikling, miljø- natur og klima samt udviklingen for befolkningen i Arktis. Trods dette, fortsætter Arktis Råds arbejde dog ufortrødent videre.

Til ministermødet fremførte Naalakkersuisut blandt andet at fokus på befolkningen i Arktis og deres udvikling, herunder på det økonomiske område, skulle fastholdes. Derudover påpegede alle arktiske lande, et ønske om fortsat lavspænding og fred i Arktis, selvom der er rapporteret om øget militær tilstedeværelse i Arktis.

Den stigende interesse for Arktis og generelle aktivitetsøgning i Arktis har medført et behov for øget dialog. Det kan blandt andet ses på en stadigt stigende interesse i deltagelse til Arktis-relaterede arrangementer. Et af disse arrangementer er Arctic Circle Assembly, hvor Naalakkersuisut arbejder på at øge samarbejdet med Arctic Circle Sekretariatet. Formålet er, at facilitere dialog, samarbejde og handel til gavn for Arktis og vores land.

Det tættere samarbejde er blandt andet blevet styrket gennem etableringen af vores repræsentation i Reykjavik. Vores repræsentation bidrager til at videreudvikle og styrke vores politiske, kulturelle og handelsmæssige forbindelser, hvilket forventes at give samfundsøkonomiske fordele for Grønland. Naalakkersuisut forventer her særligt et styrket samarbejde vedrørende infrastruktur, herunder luftfart og søfragt, men også turisme-, anlægsindustri- og fiskerisektoren vil være oplagte områder for udvidet samarbejde. Det er vigtigt, at vores land er en aktiv aktør i international politik og repræsenteret ved vores primære samarbejdslande.

Status på Brexit er, at udtrædelsesdatoen er blevet udskudt til den 31. oktober 2019 frem for den oprindelige plan, den 29. marts 2019. Det er endnu uklart om Storbritannien kommer til at forlade EU med eller uden en aftale, samt om udtrædelsesdatoen vil blive yderligere forlænget. Storbritanniens farvel til EU forventes at vil påvirke Grønlands forhold til EU og til Storbritannien. Dette særligt inden for områder som uddannelse, markedsadgang og fiskeri.

Igennem Brexit-processen har Departementet for Udenrigsanliggender derfor arbejdet ihærdigt, og i konsultation med andre departementer og den private sektor, for at sikre Grønlands interesser bedst muligt. På nuværende tidspunkt arbejdes der bl.a. på udformningen af en bilateral aftale mellem Grønland og Storbritannien, med det mål at sikre markedsadgang til det britiske marked på samme niveau som vores land har i forhold til EU's marked.

Vi går en spændende og krævende tid i møde da vores vigtigste juridiske rammeforhold og aftaler med EU skal fornyes i forbindelse med, at EU går ind i en ny budgetperiode, den flerårige finansielle ramme for perioden 2021 – 2027. Dette gælder for Grønlandsbeslutningen, også kendt som Partnerskabsaftalen med EU, og denne vil som nævnt blive lagt sammen med OLT-ordningen i den nye budgetperiode. Dertil vil fælleserklæringen med EU fra 2015, højst sandsynligt blive fornyet og ikke mindst skal en ny fiskeripartnerskabsaftale forhandles på plads. Alle disse forhandlingsspor kører allerede nu, og forhåbentligt næste år vil de nye rammer og forhold kunne færdiggøres.

Oprindelige folks rettigheder fortsætter med at være en kerneprioritet for Naalakkersuisut. I år nominerede Naalakkersuisut i samarbejde med Danmark en fra Grønland til medlem af Permanent Forum for Oprindelige Folks Anliggender i FN. Med støtte fra de nordiske lande lykkedes det at få valgt den grønlandske repræsentant ind i Permanent Forum for perioden 2020-2022. Naalakkersuisut overbeviste om, at vedkommende vil kunne varetage oprindelige folks interesser på bedste vis, og tillige kunne tilføre en vigtig nuanceret tilgang til arbejdet i dette forum. Vi ser frem til et godt og konstruktivt samarbejde.

Igennem de seneste år kan det derudover bemærkes at der er en stigende interesse i forhold til havet i Arktis. Under FN foregår der i disse år forhandlinger om en juridisk bindende aftale vedr. beskyttelse og bæredygtig udnyttelse af biodiversitet uden for national jurisdiktion. Dette område har stor bevågenhed for Naalakkersuisut, idet vi lever af vores ressourcer i havet og har store interesser i forhold til eventuelle fremtidige reguleringer i områder op til den eksklusive økonomiske zone. Det er derfor afgørende, at Grønlands interesser i en kommende aftale varetages bedst muligt.

Vi skal selv sætte dagsordenen for vores udvikling som folk. Vi skal selv sikre, at omverdenen kender vores politik og prioriteringer. Vi skal sammen omsætte omverdenens interesse for vores region til resultater, så det bliver til gavn for vores befolkning.

Med disse ord overlader jeg Naalakkersuisuts udenrigspolitiske redegørelse til Inatsisartuts velvillige behandling.